

**CZŁOWIEK W NIELUDZKIM ŚWIECIE.
WPROWADZENIE DO OMÓWIENIA
INNEGO ŚWIATA GUSTAWA
HERLINGA-GRUDZIŃSKIEGO**

**BEATA ZIELIŃSKA
TADEUSZ BANOWSKI**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej poziom rozszerzony

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Dorota Dąbrowska
Bożena Świąch
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
Katarzyna Szczepkowska-Szczeńiak

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Człowiek w nieludzkim świecie. Wprowadzenie do omówienia *Innego świata* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego

Klasa / czas trwania zajęć/lekcji:

III / 90 minut

Cele. Uczeń:

- określa problematykę utworu;
- wskazuje cechy literatury faktu;
- wyjaśnia znaczenie dosłowne i metaforyczne;
- rozumie, na czym polega system totalitarny.

Metody/techniki/formy pracy:

- praca z tekstem literackim;
- praca z tekstem popularnonaukowym;
- praca w grupach;
- mapa myśli.

Środki dydaktyczne:

- *Inny świat* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego;
- wywiad Włodzimierza Boleckiego z Gustawem Herlingiem-Grudzińskim;
- audycja radiowa;
- kostka edukacyjna, *Toposy w kulturze*, GWO.

Opis przebiegu lekcji:

Część wstępna: Nauczyciel pyta uczniów o wrażenia po przeczytaniu lektury, uczniowie dzielą się spostrzeżeniami na temat sytuacji człowieka w systemie totalitarnym, odnoszą się do relacji Herlinga-Grudzińskiego, jego refleksji na temat sytuacji panującej w państwie totalitarnym.

Część właściwa: Uczniowie tworzą mapę myśli, określając znaczenie tytułu w odniesieniu do treści utworu, motta, *Epilogu*. Mapa będzie uzupełniana w czasie całej lekcji. Nauczyciel prosi o wysłuchanie audycji (Polskie Radio 24) Weroniki Wakulskiej – rozmowy z Sebastianem Warlikowskim, historykiem i redaktorem merytorycznym książki *Kołyma. Polacy w sowieckich łagrach*, pogłębiającej wiedzę uczniów na temat celu powstania i sposobu funkcjonowania sowieckich łagrów. Następnie uczniowie pracują w grupach, korzystając z kostki edukacyjnej, wskazują motywy i problemy występujące w *Innym świecie*, grupują je problemowo i szukają kontekstów kulturowych.

Część podsumowująca: Uczniowie wyciągają wnioski dotyczące wpływy systemów totalitarnych na życie jednostki i społeczeństwa, odnoszą się do zagrożeń totalitaryzmem we współczesnym świecie.

Praca domowa:

Podczas zajęć w grupach z kostką edukacyjną należy kontrolować czas, aby uczniowie nie przeznaczili go na luźne rozmowy, a wspólnie poszukiwali rozwiązania problemu.

Komentarz metodyczny

Dla uczniów ze SPE warto przygotować karty pracy z omawianymi pojęciami. Lekcja wymaga dojrzałości społecznej i emocjonalnej, warto nagrodzić uczniów, którzy będą logicznie przedstawiali swoje opinie i osadzać utwór w kontekście historycznym, filozoficznym, egzystencjalnym. Zastosowane w lekcji metody kształtują umiejętność pracy w zespole, która jest elementem ułatwiającym komunikację i wspólne dochodzenie do rozwiązania problemu, oraz formę argumentacji – ważne elementy na rynku pracy. Lekcja bazuje na zastosowaniu metod aktywizujących, angażujących uczniów do pracy w grupie, wykorzystaniu zasobów internetowych oraz tradycyjnych źródeł informacji. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, wykorzystać mocne strony ucznia, tworzyć atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i doświadczeń, dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia, np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, stosować zakreslenia, dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy lub co wykonał źle, w jaki sposób może uzupełnić braki lub poprawić błędy oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności. Należy umożliwić także rozwój uczniowi zdolnemu poprzez angażowanie go w dodatkowe czynności, opracowanie pomocy dydaktycznych. Podczas lekcji realizowane są kompetencje kluczowe, mające znaczenie na rynku pracy, szczególnie w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej i w zakresie rozumienia i tworzenia informacji (teksty literackie), osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się (praca w grupach), w zakresie przedsiębiorczości (komunikowanie się).